

Федаш Вікторія Сергіївна

*студентка 4-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ГЕНОЦИД ЯК МІЖНАРОДНИЙ ЗЛОЧИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Нажаль сьогодення диктує нам нові умови, і попри всі намагання людства уникнути повторення жакхливих подій минулих століть, історія підносить нам нові виклики. Протягом всього людського існування одні люди забирали життя у інших, через те, що останні мали приналежність до конкретної нації, раси, релігії та етнічного походження. Дані дії створюють суспільну небезпеку для людства і визнаються таким міжнародним злочином, як геноцид.

Визначення поняття «геноцид» бере свій початок у 1933 році, коли польський вчений Рафал Лемкін, виступаючи на V Конференції з уніфікації кримінального права в Мадриді, вказав, що поєднання злочинів права народів, що посягають на права особи, злочинів, що стосуються захисту особистої свободи та гідності та злочинів проти групи або кількох груп людей становить основу для визначення нового міжнародного злочину [2, с. 402].

Також ним було зазначено, що «У цілому геноцид не обов'язково означає негайне знищення нації, за винятком того коли він здійснюється через масові вбивства всіх членів нації. Він швидше свідчить про скоординований план різноманітних дій, які спрямовані на знищення найважливіших засад існування національних груп з метою винищення самих груп. Такий план спрямований на дезінтеграцію політичних і соціальних інститутів, культури, мови, національної свідомості, релігії та економічних засад існування національних груп, а також на знищення безпеки особи, її свободи, здоров'я, гідності, ба навіть життя індивідів, які належать до таких груп. Геноцид спрямований проти національної групи як цілісності, із застосуванням дій, спрямованих не особисто проти індивідів, а як членів національної групи» [3, с. 80].

Дана концепція польського вченого, не в повному обсязі, була закріплена в Конвенції «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього» від 9 грудня 1948 р. та стала основоположним принципом у диференціації видів злочину, під якими розуміються поняття «геноциду».

Римський статут Міжнародного кримінального суду містить поняття «злочин геноциду», під яким розуміються дії, які закріплені в ст. 2 Конвенції «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього». Норми Римського статуту висвітлюють злочин геноциду, як міжнародний злочин, який містить в собі порушення державою міжнародних зобов'язань в сфері забезпечення миру та захисту прав, та інтересів суспільства.

Згідно зі ст. 2 Конвенції, під геноцидом розуміються такі дії, які здійснюються з наміром знищити, повністю або частково, будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу, як таку [1]:

- а) вбивство членів такої групи;
- б) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам такої групи;
- в) навмисне створення для будь-якої групи таких життєвих умов, розрахованих на повне або часткове фізичне знищення її;
- г) заходи, розраховані на запобігання дітонародженню серед такої групи;
- д) насильницька передача дітей із однієї людської групи до іншої.

Задля попередження вчинення нових злочинів геноциду, міжнародна спільнота повинна застосовувати співмірне покарання до осіб та держав, які вчинили відповідні злочини.

Статтею 4 Конвенції «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього» зазначається, що компетентний суд тієї держави, на території якої було вчинено протиправне діяння чи Міжнародний суд ООН, юрисдикція якого була визнана державами-учасниками Конвенції, має притягнути до відповідальності осіб, які вчиняли злочини геноциду та були причетні до скоєння злочину [1].

Щоб особи, які вчинили протиправне діяння стосовно нації, культури, етнічних цінностей, були притягнені до відповідальності, потрібно щоб такі дії були визнані геноцидом. Визнання злочину геноциду повинно бути зроблене певними міжнародними, релігійними, громадськими організаціями та державами.

Стосовно такого злочину проти людства, як Голодомор, тільки 18-ми країнами світу та 6-ми церквами було визнано цей акт, організований урядом СРСР у 1932-1933 роках, геноцидом українського народу.

Основною передумовою виникнення Голодомору було те, що Україна мала найбільші продовольчі, природні та людські ресурси, які могли дати можливість Україні стати незалежною державою. Та-

кож, значним чинником такого акту геноциду було те, що населення могло та чинило опір насильницькій колективізації та одержавленню приватної власності. Дані дії зі сторони українського народу були критичними для влади СРСР, тому був спричинений штучний голод, задля зниження популяції населення та грабунку країни, що зменшило можливість протистояння радянській владі, сталінському режиму, та унеможливило вихід України зі складу СРСР.

Нажаль Росія, яка вважає себе спадкоємцем СРСР, так і не понесла відповідальність за скоєні дії. Вона, як і всі держави, які не визнають Голодомор, як геноцид українського народу, вважають, що таке діяння не було направлене на знищення цілої нації, а голод виник внаслідок засухи і насильного колективізму та розкуркулення не тільки України, а всіх республік Радянського союзу.

Наступним прикладом уникнення відповідальності Росією є справа «України проти Росії» Міжнародного суду ООН, рішення якої було оголошено 16 березня 2022 року. В цьому рішенні були запроваджені тимчасові заходи припинення всіх військових дій в Україні, зупинення будь-яких збройних формувань, які знаходяться під контролем Росії, та заборона вживати будь-яких дій щодо продовження війни. Але Росією так і не були виконані зазначені зобов'язання, хоча вона є країною-учасницею Конвенції «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього», тому що оголосила себе приемником СРСР, який в свою чергу ратифікував цей документ в 1954 році. На сьогоднішній день ця країна продовжує чинити злочин геноциду проти українського народу.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що яким би не був міжнародний злочин, немає гарантій, що країна, яка ратифікувала Конвенцію «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього», буде дотримуватися взятих на себе зобов'язань, що зменшує вагомість міжнародного права, як регулюючого фактору.

Тому, наразі система міжнародного права потребує радикального реформування. За допомогою модернізації існуючих нормативних джерел міжнародного права та введенням загальнозобов'язуючого регулятивного інструменту для виконання державами, рішень міжнародної спільноти.

Список використаних джерел

1. Конвенція ООН про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, прийнята резолюцією 260 (III) Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text.

2. Куртинець М. І. «Геноцид»: історія створення та утвердження у міжнародному праві. *Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського* : матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М. І. Пашковський; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 402–405.

3. Lemkin R. Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation- Analysis of Government – Proposals for Redress – Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, 1944. – P. 79 – 95.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Каненберг-Сандул О. К.

Яковець Дар'я Миколаївна, Юраш Катерина Анатоліївна
студентки 1-го курсу магістратури
факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Як притягнути до відповідальності осіб, винних у найтяжчих міжнародних злочинах? Таких як воєнні злочини, геноцид, агресія та злочини скоєні проти людяності.

Міжнародний кримінальний суд (МКС далі), також відомий як Гаазький трибунал, перший правовий інститут ООН покликаний забезпечувати дотримання міжнародного права та встановлювати провину окремих осіб. Правовою діяльністю є Римський статут від 1998 року, діє з 2002 року [2].

Сьогодні до Міжнародного кримінального суду входять 123 країни, проте України серед них немає. Чому країна, яка потерпає від воєнних злочинів, агресії, геноциду не входить до учасників суду?

Україна підписала Римський статут ще 22 роки тому назад, 20 січня 2000 року, але так і не ратифікувала його. Конституційний Суд України постановив, що повна ратифікація Статуту неможлива, тому що це суперечить Конституції України, зокрема деяким положенням Розділу VIII «Правосуддя», в якому зазначено здійснення правосуддя лише судами України (принцип компліментації). Вже в 2019 році ця перешкода була усунена, зміною до ст. 124 Конституції України. Однак і до сьогодні Римський статут залишається нератифікованим [3].